

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 8950/2023
31.05.2023. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић, Владиславе Милићевић, Јасмине Стаменковић и Татјане Миљуш, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Владимир Путник, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Привредни суд у Ваљеву, коју заступа Државно правобранилаштво, Београд, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж pp1 259/22 од 08.12.2022. године, у седници одржаној 31.05.2023. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж pp1 259/22 од 08.12.2022. године, као изузетно дозвољеној.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Београду Гж pp1 259/22 од 08.12.2022. године и пресуда Другог основног суда у Београду Прр1 124/21 од 17.06.2022. године, и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Другог основног суда у Београду Прр1 124/21 од 17.06.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев и тужена је обавезана да тужиоцу на име накнаде имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року исплати 83.199,20 динара са законском затезном каматом од 30.08.2021. године до исплате. Ставом другим изреке, тужена је обавезана да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка од 49.800,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Вишег суда у Београду Гж pp1 259/22 од 08.12.2022. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијени су захтеви парничних странака за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној применом члана 404. ЗПП.

Тужилац је поднео одговор на ревизију, са предлогом да се иста одбаци као недозвољена или одбије као неоснована.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/11... 18/20), Врховни суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене ради уједначавања судске праксе. Наиме, наводи ревизије којима се оспорава висина штете из разлога што се не може утврдити да ли је камата обрачуната конформном или простом методом, по оцени Врховног суда оправдава одлучивање о изјављеној ревизији ради уједначавања судске праксе, у светлу правног схватања о спровођењу извршења на основу извршне исправе донете применом неуставног прописа, усвојеног на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 02.04.2013. године. Из тог разлога, на основу члана 404. став 2. ЗПП, одлучено је као у првом ставу изреке.

Испитујући побијану пресуду применом члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према до сада утврђеном чињеничном стању, пред Трговинским судом у Београду је 26.09.2007. године покренут поступак стечаја над ДП Прва српска фабрика шећера „Димитрије Туцовић 1898“ из Београда. Стечајни суд је донео закључак Ст 75/2007 од 15.05.2008. године којим закључком је тужиоцу, као повериоцу четвртог исплатног реда, признато потраживање у укупном износу од 83.199,20 динара (при чему висина износа главнице и приписане камате нису опредељени појединачно. Из извештаја стечајног управника од 24.03.2022. године констатовано је, између осталог, и да ће се утврђено потраживање кориговати сходно одлуци Уставног суда Србије Уз 82/2009 од 27.07.2012. године, као и да је у тренутку отварања стечајног поступка стечајни дужник располагао са 100% друштвеног капитала. Тужилац у стечајном поступку није наплатио своје потраживање. Решењем Привредног суда у Београду Р4 Ст 780/2021 од 09.04.2021. године, донетим по приговору тужиоца, утврђено је да је у предмету Привредног суда у Београду Ст 112/2010 тужиоцу повређено право на суђење у разумном року и наложено поступајућем стечајном судији да у року од четири месеца од дана пријема решења предузме све мере како би се стечајни поступак што пре окончао.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су о праву тужиоца на накнаду материјалне штете, проузроковане повредом права на суђење у разумном року и одговорности тужене за тако насталу штету одлучили применом члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року.

По оцени Врховног суда правилно су нижестепени судови закључили да тужена одговара за штету када тужилац, бивши запослени код стечајног дужника – привредног друштва са већинским друштвеним или државним капиталом, без своје кривице није наплатио своје новчано потраживање из радног односа, а правноснажним решењем је утврђено да му је у том поступку повређено право на суђење у разумном року. Утврђеном повредом права на суђење у разумном року тужилац је стекао право да захтева од тужене накнаду материјалне штете у висини ненаплаћеног потраживања признатог у стечајном поступку у висини главног дуга, као и право на камату до момента покретања стечајног поступка.

Међутим, по оцени Врховног суда, основани су наводи ревизије о погрешној примени материјалног права при одређивању висине штете, у делу одлуке о камати која је обрачуната конформном методом у капитализираном износу која чини део главног захтева.

Према утврђеном чињеничном стању, закључком Трговинског суда у Београду Ст 75/2007 од 15.05.2008. године тужиоцу је признато потраживање у укупном износу од 83.199,20 динара, а да из извештаја стечајног управника од 24.03.2022. године произилази да ће се утврђено потраживање кориговати сходно одлуци Уставног суда Србије Уз 82/2009 од 27.07.2012. године, у који су урачунати и приписани главници законска затезна камата, обрачуната до дана отварања стечајног поступка. Обрачун законске затезне камате извршен је применом одредбе члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ број 9/01), важећег у време доношења наведеног закључка, а којом је било прописано да се обрачун дуга увећаног за затезну камату врши тако да се фиксна стопа од 0,5% множи износом главног дуга увећаног за камату по стопи из члана 2. тачка 1. тог закона, применом конформне методе.

Одлуком Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године (објављене у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 73 од 27.07.2012. године), утврђено је да одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ број 9/01) у делу који гласи: „применом конформне методе“, није у сагласности са Уставом. Након објављивања ове одлуке законска затезна камата на износ главног дуга повериоца, овде тужиоца, у стечајном поступку није обрачуната применом пропорционалне методе (прост интересни рачун), будући да из утврђеног чињеничног стања произилази да ће се утврђено потраживање кориговати сходно одлуци Уставног суда Србије Уз 82/2009 од 27.07.2012. године (што у даљем току поступка пред нижестепеним судовима није учињено), односно да није било измене закључка од 15.05.2008. године.

У конкретном случају нижестепени судови су усвојили тужбени захтев, закључивши да је тужилац претрпео имовинску штету за коју је објективно одговорна Република Србија и тужену обавезали да тужиоцу накнади штету у износу утврђеном закључком стечајног суда од 15.05.2008. године са законском затезном каматом од дана подношења тужбе па до исплате. Оценили су да је тужилац доказао постојање узрочно-последичне везе између штетне радње и настале штете, јер због кршења права на суђење у разумном року своје потраживање остварене зараде неће наплатити, с обзиром да у стечајној маси нема новчаних средстава да се исплате сва призната потраживања.

Изложено правно становиште нижестепених судова, по оцени Врховног суда засновано је на погрешној примени материјалног права. Наиме, Закључком стечајног суда Ст 75/2007 од 15.05.2008. године тужиоцу је признато потраживање у укупном износу од 83.199,20 динара где је урачуната и приписана главници законска затезна камата обрачуната у капитализираном износу до дана отварања стечајног поступка применом конформне методе у износу, што произилази и из извештаја стечајног управника од 24.03.2022. године (при чему висина главнице и приписане камата нису одређени у номиналним износима). Међутим, у конкретном случају се не може применити обрачун законске затезне камате применом конформне методе, већ применом методе простог интересног рачуна, према правном ставу Врховног касационог суда усвојеног на седници Грађанског одељења од 02.04.2013. године,

заузетог након одлуке Уставног суда. Наиме, одлуком Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године (објављене у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 73 од 27.07.2012. године) утврђено је да одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ број 9/01) у делу који гласи: „применом конформне методе“, није у сагласности са Уставом.

Одредбом члана 60. став 3. Закона о Уставном суду („Службени гласници РС“, бр. 109/07... 103/15) прописано је да се извршење правноснажних појединачних аката, донетих на основу прописа који се више не могу примењивати, не може ни дозволити ни спровести, а ако је извршење започето, обуставиће се. У конкретном случају, Уставни суд није одредио начин отклањања последица насталих применом неуставне одредбе о начину обрачуна затезне камате применом конформне методе.

Према правном ставу Врховног касационог суда о спровођењу извршења на основу извршне исправе донете применом неуставног прописа, усвојеног на седници Грађанског одељења овог суда од 02.04.2013. године, чија је примена у овом случају могућа по аналогији (стечај је, по својој природи, институт колективног намирења поверилаца генералним извршењем на имовини стечајног дужника), ако извршна исправа гласи на новчани износ у коме је главници приписана доспела камата обрачуната конформном методом по Закону који је у том делу проглашен неуставним, суд ће по службеној дужности, извршити разграничење и нови обрачун камате извршити тако што ће до 03.03.2001. године применити конформни метод, од тада до 17.05.2011. године метод простог интересног рачуна, а од тада па надаље по одредбама члана 2. и 3. Закона о висини стопе затезне камате.

Дакле, обрачун камате конформном методом практично представља обрачун камате на камату, а што је супротно начелу забране анатоцизма, садржаном у члану 279. став 1. Закона о облигационим односима и суштини законске затезне камате која се од претпостављене штете претвара у новчану казну, чија висина знатно премашује претрепљену стварну штету, што није дозвољено.

Сагласно наведеном, одредбе о затезној камати су императивне природе, што значи да се код принудне наплате по службеној дужности примењује каматна стопа прописана законом за цео период у коме се камата обрачунава. Имајући ово у виду, у ситуацији када је главници приписана затезна камата обрачуната по методи која је проглашена неуставном, нужно је по службеној дужности извршити разграничење и обрачунати најпре главницу, а затим на главницу обрачунати камату применом методе простог интересног рачуна. У конкретном случају то није учињено у поступку стечаја, јер након доношења закључка од 15.05.2008. године није било новог обрачуна којим би била утврђена укупна висина тужиочевог потраживања где би на главни дуг била обрачуната законска затезна камата простим интересним рачуном и то: за период од дана доспелости потраживања утврђених правноснажним пресудама против дужника до дана отварања поступка стечаја.

Како нижестепени судови, због погрешне примене материјалног права, нису ценили најпре висину главног дуга, а затим ни правилност обрачуна висине тражене камате обрачунате у капитализираном износу на износ главног потраживања која чини део главног дуга, то је у конкретном случају чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Зато ће првостепени суд у поновном поступку затражити од Привредног суда у Београду, односно од стечајног управника да најпре изврши разграничење главног дуга из укупно признатог потраживања од 83.199,20 динара, а затим на обрачунату главницу да изврши и обрачун законске затезне камате од дана доспелости тужионовог потраживања до дана отварања стечајног поступка, у складу са одлуком Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године, односно методом простог интересног рачуна и о томе сачинити извештај.

У поновном поступку, првостепени суд ће поуздано утврдити чињенично стање, имајући у виду примедбе из овог решења, а потом донети правилну и закониту одлуку.

Укинута је и одлука о трошковима парничног поступка, јер зависи од исхода спора, у смислу одредбе члана 163.став 4. Закона о парничном поступку.

Имајући у виду напред изнето Врховни суд је применом члана 416. став 2. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић